

*Sejmiki
Wielkopolski
w latach
1764-1793*

STAROPOLSKI PARLAMENTARYZM

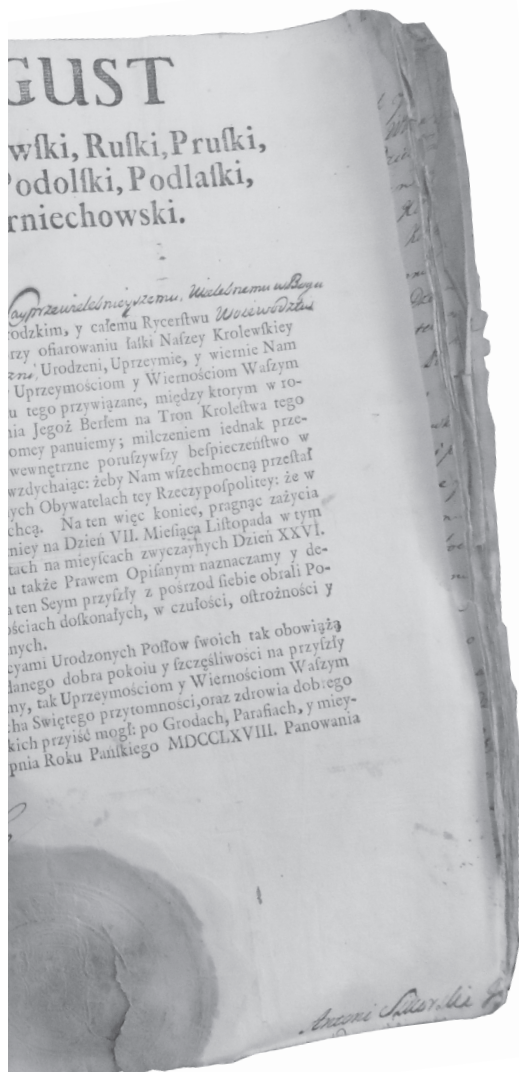
Redaktor serii
Michał Zwierzykowski

Sejmiki Wielkopolski w latach 1764-1793

Grzegorz Glabisz

Poznań 2022

Recenzenci: prof. dr hab. Richard Butterwick
prof. UŁ dr hab. Witold Filipczak

© Copyright by Grzegorz Glabisz 2022
© Copyright by Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu,
Wydział Historii UAM, Poznań 2022

Przygotowanie publikacji finansowane w ramach programu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego pod nazwą „Narodowy Program Rozwoju Humanistyki” w latach 2015-2021 – nr projektu 1aH 15 0046 83

NARODOWY PROGRAM
ROZWOJU HUMANISTYKI

Wydanie i druk sfinansowane ze środków Fundacji Lanckorońskich.

FUNDACJA
LANCKOROŃSKICH

Indeksy opracował Grzegorz Glabisz

Na okładce: Reprodukacja pocztówkowa z pocz. XX w., ryc. „Kościoł w Środzie. Wyobrażenie sejmi-ku w tem mieście”, staloryt, 26,5 x 19,5 cm, na arkuszu 54 x 39 cm, sygnowany pod płytą p.d. „J. Pas-sini sculp.”, z teki *Kościoły ze wspomnień wielkopolskich wydanych przez Edwarda hrabię Raczyńskiego wyjęte*, Poznań 1857, tabl. 5 (fot. ze zbiorów M. Zwierzykowskiego).

Korekta: Magdalena Wiśniewska
Projekt okładki: Ewa Wąsowska
Skład: Scriptor s.c.

ISBN 978-83-66355-76-7

Wydział Historii UAM
ul. Uniwersytetu Poznańskiego 7
61-614 Poznań
tel. 61 829 14 64
e-mail: history@amu.edu.pl
www.historia.amu.edu.pl

Druk
PERFEKT – Gaul i wspólnicy sp.j.
ul. Skórzewska 63
60-185 Skórzewo

Spis treści

Wstęp.....	9
Część I. Od schyłku samorządu sejmikowego do okręgów wyborczych i stałej administracji terenowej.....	29
1. Wielkopolska – podziały terytorialno-administracyjne i specyfika społeczno-gospodarcza, jako podłoże życia sejmikowego	31
1.1. Podziały terytorialno-administracyjne.....	31
1.2. Specyfika społeczna oraz gospodarcza regionu	34
2. Funkcjonowanie sejmików Wielkopolski w latach 1764-1793.....	41
2.1. Klasyfikacja zgromadzeń.....	41
2.2. Miejsca odbywania sejmików	56
2.3. Terminy zgromadzeń i ich podstawa prawna	66
2.4. Czynne prawo wyborcze i uczestnicy sejmików	72
2.5. Kompetencje.....	88
2.6. Procedura	92
2.6.1. Zwoływanie i przygotowanie zgromadzeń.....	93
2.6.2. Przebieg obrad	104
2.6.3. Dokumentacja sejmikowa.....	115
3. Funkcjonariusze, urzędnicy, kandydaci i reprezentanci sejmików.....	125
3.1. Zagajający.....	125
3.2. Marszałek	135
3.3. Asesorzy sejmikowi	142
3.4. Konsyliarze, sekretarze i inne funkcje konfederackie	155
3.5. Posłowie na sejm	161
3.6. Posłowie do króla, prymasa oraz hetmana.....	178
3.7. Deputaci	183
3.8. Pisarze trybunalscy	194
3.9. Sędziowie kapturowi	198
3.10. Kandydaci na podkomorzych, urzędników sądów ziemskich i starostów grodowych.....	202
3.11. Urzędnicy i komisarze wybrani na sejmikach 14 lutego 1792.....	208
3.11.1 Sędziowie ziemiańscy i pisarze aktowi	208
3.11.2 Sędziowie i komisarze graniczni	216
3.11.3 Lustratorzy starostw	222

4. Instytucje wykonawcze związane z sejmikami i zjazdami	225
4.1. Chorągiew wojewódzka (1764-1767)	225
4.2. Komisja Skarbowa Poznańska (1764-1766)	232
4.3. Izba Konsyliarska (1769-1772)	238
4.4. Rada Województw Wielkopolskich (1772)	247
4.5. Sejmikowa Komisja Dobrego Porządku (1777-1782)	259
4.6. Komisje porządkowe cywilno-wojskowe (1789-1792)	269
Część II. Zarys dziejów politycznych sejmików Wielkopolski (1764-1793)	287
1. Bezkrólewie i pierwsze lata panowania Stanisława Augusta (1764-1766) ..	289
2. Pod węzłem konfederacji radomskiej i barskiej (1767-1772)	325
3. W stronę stabilizacji państwa pod rosyjską protekcją (1773-1776)	383
4. Przewaga obozu królewskiego (1777-1786)	423
5. Między tradycją a oświeceniem (1787-1793)	457
Zakończenie	485
Bibliografia	491
Aneksy	515
Aneks I	
Chronologia zgromadzeń sejmikowych Wielkopolski 1764-1793	517
Aneks II	
Zagajający sejmiki i zjazdy wielkopolskie w latach 1764-1792	570
Aneks III	
Marszałkowie sejmików wielkopolskich w latach 1764-1792	576
Aneks IV	
Posłowie na sejm z sejmików wielkopolskich w latach 1764-1790	586
Aneks V	
Posłowie do króla, prymasa i hetmana z Wielkopolski w latach 1764-1792...	601
Aneks VI	
Kandydaci na urzędy sądowe wybrani na sejmikach elekcyjnych Wiel-	
kopolski w latach 1764-1791	604
Aneks VII	
Deputaci trybunalscy z sejmików wielkopolskich w latach 1764-1790	611
Aneks VIII	
Asesorzy sejmików i zjazdów wielkopolskich w latach 1764-1792	615
Aneks IX	
Konsyliarze konfederaccy w latach 1764-1792	645
Aneks X	
Sędziowie kapturowi sejmiku województw poznańskiego i kaliskiego	
w 1764 r.	652
Aneks XI	
Komisarze Komisji Skarbowej Poznańskiej w latach 1764-1766	656
Aneks XII	
Konsyliarze Izby Konsyliarskiej 1769-1772	659

Aneks XIII	
Komisarze Rady Województw Wielkopolskich w 1772 r.	661
Aneks XIV	
Asesorzy Rady Województw Wielkopolskich w 1772 r.	662
Aneks XV	
Komisarze Sejmikowej Komisji Dobrego Porządku 1777-1782.	664
Aneks XVI	
Wielkopolscy komisarze komisji porządkowych cywilno-wojskowych. Skład wybrany przez sejmik 8 lutego 1790 r.	666
Aneks XVII	
Urzędnicy i komisarze powołani przez sejmiki Wielkopolski 14 lutego 1792 r.	670
Ilustracje	677
Wykaz tabel.	691
Wykaz skrótów	695
Indeks osobowy	699
Indeks geograficzny	719

